

FACULTADE DE FILOSOFÍA

MÁSTER UNIVERSITARIO EN FILOSOFÍA.

CONOCIMIENTO Y CIUDADANÍA

GUÍA DOCENTE | 2025-26

PENSAMENTO E HUMANIDADES
DIXITAIS

1. INFORMACIÓN BÁSICA

DESCRIPCIÓN

A materia ten o código P5251205, OPTATIVA DE 3 CRÉDITOS CTS (desglosados segundo Plan Docente Anual en: 21 h. de clases; expositivas, 9 h.; clases interactivas, 12 h.; 3 h. de tutorías de grupo; 52 h. de traballo persoal da/do estudante, incluídas lecturas, estudo e realización de tarefas) dependente do Dpto. de Filosofía y Antropología.

PRERREQUISITOS

Non require necesariamente unha formación previa.

IMPARTICIÓN

A materia coordina e imparte en castelán la profesora Ana María Rabe, da área de Filosofía.

A información relevante da materia, así como os avisos e cualificacións, será subida á páxina desta no Campus Virtual da USC.

O horario da materia será o fixado na páxina web da Facultade de Filosofía.

TUTORÍAS

Os horarios de tutorías (6 horas semanais) están publicados na páxina web. Pódense igualmente consultar nas respectivas portas de despacho dos docentes.

2. SITUACIÓN DA MATERIA NA TITULACIÓN

BLOCO FORMATIVO NO QUE SE INTEGRA A MATERIA

É unha das materias optativas que se imparten no bloque de "Coñecemento", xunto con outras materias obrigatorias ou optativas, especialmente de lóxica, epistemoloxía, socioloxía do coñecemento histórico, teoría das ideas e metodoloxía de aprendizaxe.

PAPEL DA MATERIA DENTRO DO BLOCO

O papel desta materia no Bloque e no máster é básico, pois achega ferramentas para entender e pensar críticamente nosa realidade actual na que as novas tecnoloxías, o mundo dixital e a Intelixencia Artificial xogan un papel cada vez máis predominante en todas as áreas da vida e a sociedade. A materia é de gran interese non só para as áreas de Humanidades, senón tamén para ramas de ciencias sociais e ciencias naturais e puras.

OBXECTIVOS DA MATERIA

- Familiarizar aos estudantes con cuestións filosóficas e problemas de pensamento e humanidades dixitais
- Dar a coñecer as fontes da disciplina e a bibliografía recente.- Formarse na capacidade

de interpretar textos filosóficos e discutir temas de actualidade relacionados co mundo dixital e a IA.

- Mellorar as destrezas na comunicación oral e escrita.

- Posibilitar a análise crítica da información, de tendencias, situacións e mensaxes da sociedade actual.

COMPETENCIAS BÁSICAS E XERAIS

CG1 - Que os estudantes adquiran capacidades e coñecementos para a análise crítico en relación a aportacións investigadoras.

CG2 - Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos que adquiran para identificar, formular e resolver problemas dos nosos tempos.

CG3 - Que os estudantes sexan capaces de transmitir coñecementos, ideas orixinais e solucións propostas.

CG4 - Que os estudantes estean capacitados para unha dinámica de reflexión con actitude proactiva e creativa na búsqueda de solucións.

CG5 - Que os estudantes teñan habilidades para recoñecer, nos diversos saberes e na práctica social, cuestións e problemas susceptibles de ser abordados e resoltos.

CB6 - Posuír e comprender coñecementos que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenrolo e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación

CB7 - Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en entornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.

CB8 - Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vencelladas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.

CB9 - Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro.

CB10 - Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lle permitan continuar estudando dun modo que haberá de ser en grande medida autodirixido ou autónomo.

COMPETENCIAS TRANSVERSAIS

CT1 - Utilizar as tecnoloxías da información e comunicación.

CT2 - Manexar e analizar criticamente fontes de documentación científica, bibliográfica e dixital.

CT3 - Valorar de forma crítica a información para a resolución de problemas.

CT4 - Promover o respecto ós dereitos humanos e á diversidade cultural e das persoas, así como desenrolar valores contra as desigualdades de xénero.

COMPETENCIAS DE TIPO ESPECÍFICO

CE1 - Coñecer e comprender prantexamentos filosóficos relacionados cos ámbitos temáticos do máster.

CE2 – Desenvolver destrezas que permitan trasladar os coñecementos adquiridos ó ámbito da investigación.

CE3 - Adquirir habilidades para a transmisión e ensino de contidos filosóficos relacionados cos ámbitos temáticos do máster.

CE4 - Saber aplicar os coñecementos adquiridos na resolución de novos problemas.

CE5 - Ser capaz de: analizar e sintetizar, argumentar lóxicamente, formular xuízos, e deliberar conforme a criterios éticos.

CE6 - Saber expresarse oralmente e por escrito, comunicar, debatir e deliberar.

CE7 - Saber interpretar con criterio crítico medios de expresión como os baseados nas representacións icónicas, plásticas e literarias.

3. CONTIDOS

TEMARIO

1. Pensar e habitar a terra.
2. Sociedade e réxime da información; racionalidade comunicativa e racionalidade dixital.
3. Aceleración, presenza virtual, tempo imaxinario, movemento sen desprazamento.
4. Guerras espaciais, globalización, modernidade líquida.
5. Coñecemento, datos e crítica á razón automática e algorítmica
6. Redes sociais, identidade persoal e manipulación das masas.

4. METODOLOXÍA DA DOCENCIA

TRABALLO PRESENCIAL NAS AULAS

- Nas aulas, o profesor desenvolverá os contidos do programa a partir dunha selección de textos que serán facilitados ao alumnado.
- Nas aulas interactivas, o alumnado debe participar activamente na interpretación e discusión dos textos subxacentes. Tamén hai que facer dúas exposicións orais de textos da bibliografía básica.
- Durante as titorías, o alumnado poderá formular preguntas e resolver dúbidas co profesor sobre o contido das clases teóricas, os problemas analizados e a bibliografía das clases interactivas, a elaboración dos traballos, e calquera outro aspecto da materia (metodoloxía, avaliación, bibliografía, etc.).

TRABALLO AUTÓNOMO DA/O ALUMNA/O

- Seguimento autónomo dos temas mediante a lectura dos textos fonte e da bibliografía recomendada.

- Formulación de preguntas de comprensión de todo tipo.
- Participación nos debates.
- Elaboración de exposicións orais.
- Rexistro de notas e apuntamentos de elaboración propia.
- Ampliación mediante a consulta da bibliografía recomendada.
- Elaboración e execución de traballos escritos.
- Capacidade de xestión do tempo.

REQUERIMENTOS PARA AS AULAS

- Asistir regularmente ás aulas expositivas e interactivas. Pola natureza aplicada e participativa da metodoloxía de ensino-aprendizaxe da materia a asistencia é requisito esencial para un mellor aproveitamento da mesma.

5. AVALIACIÓN

- Esta materia avaliarase mediante avaliación continua*, con posibilidade de realizar un exame final se o alumno non asiste a clase, non segue as pautas de avaliación continua ou non supera.
- O alumnado que estea exento de asistir ás clases presenciais será avaliado mediante un exame final (100% da nota).
- A avaliación continua farase mediante a avaliación da asistencia e participación nas clases presenciais e titorías. Non obstante, a avaliación basearase principalmente na realización dun traballo de curso e na exposición en clase dos textos estudados.

Avaliación continua:

Traballo continuado no seguimento da materia; dúas exposicións orais de textos de bibliografía básica, asistencia e participación en actividades presenciais (50%).

Traballo escrito: redacción sobre conceptos e problemas abordados nun ou varios textos da bibliografía básica (50%).

A avaliación das competencias será discrecional, tomando como referencia o apartado correspondente do Traballo Fin de Máster.

Terase en conta a participación en eventuais actividades formativas complementarias organizadas na facultade (conferencias, mesas redondas etc.)/ etc.), cando teñan relación coa materia.

Tanto a avaliación continua como o traballo final esixirán e garantirán unha boa competencia lingüística, requisito para aprobar a materia.

Avaliación non continua:

Exame final. Este será exclusivamente para o alumnado con exención de asistencia. O exame consistirá na elaboración de redaccións breves sobre os textos tratados nas clases

interactivas a partir de preguntas e cuestións formuladas polo profesor. Porcentaxe da nota final: 100%.

* De acordo co punto 2.a) da normativa, a asistencia valórase como un factor máis na avaliación continua. Para optar á avaliación continua, o alumnado deberá asistir como mínimo ao 80% das sesións do curso (clases expositivas e interactivas).

AVALIACIÓN DE COMPETENCIAS

Avaliación continua: CG3, CG4, CG5, CB7, CB10, CT1, CT4, CE1, CE4, CE5, CE7

Presentacións orais /participación: CB9, CB10, CT1, CE1, CE2, CE3, CE4, CE5, CE6, CE7

Traballo final: CT1, CT2, CT3, CT4, CT1, CE1, CE2, CE3, CE4, CE5, CE6, CE7

DIMENSIÓNS DA AVALIACIÓN

As indicadas no apartado anterior.

Aviso importante: O alumnado deberá entregar xunto co traballo final unha declaración persoal de ausencia de plaxio e orixinalidade que será facilitada polo docente. Este requisito cumpre coa “Normativa de avaliación do rendemento académico dos estudantes e de revisión de cualificacións”, aprobada no Consello de Goberno da USC do 15 de xuño de 2011: Art. 1.: “A realización fraudulenta dalgún exercicio ou proba esixida na avaliación dunha materia implicará a cualificación de suspenso na convocatoria correspondente, con independencia do proceso disciplinario que se poida seguir contra o alumno infractor. Considerarse fraudulenta, entre outras, a realización de traballos plaxiados ou obtidos de fontes accesibles ao público sen reelaboración ou reinterpretación e sen citas aos autores e das fontes”.

ESTUDANTES CON DISPENSA DE ASISTENCIA A CLASE

Exame final. O exame consistirá na elaboración de redaccións breves sobre os textos tratados nas clases interactivas a partir de preguntas e cuestións formuladas polo profesor. Porcentaxe da nota final: 100%.

TEMPO DE ESTUDO E TRABALLO PERSOAL

O tempo de traballo estimado para esta materia en correspondencia cos 3 créditos que ten é de 75 horas

- Horas presenciais semanais: 3 horas (9 horas de docencia expositiva e 12 horas docencia interactiva) no segundo bimestre do curso. Aproximadamente, 24 horas no conxunto do semestre. Incluindo 3 horas de titorías.
- Horas non presenciais semanais, recomendadas para o traballo con textos: 1,5 horas. Aproximadamente, 21 horas no semestre.
- Horas de estudo semanais (para alén das non presenciais): 2 horas semanais. Aproximadamente, 30 horas no semestre.

RECOMENDACIÓNS PARA SUPERAR A MATERIA

- Prepararse para as clases lendo atentamente os textos de cada sesión. Recoméndase anotar nos textos as ideas e conceptos máis importantes, así como calquera dúbida ou dúbida que teña.
- Participar activamente na lectura de textos e nos debates nas aulas expositivas e interactivas.
- Na clase: tomar notas dos temas máis importantes presentados e comentados e relelos antes da seguinte clase. Anota as dúbidas ou preguntas que queden sen resposta.

6. BIBLIOGRAFÍA

Bibliografía básica*:

- Bauman, Z. (2017) *La globalización. Consecuencias humanas*. Madrid, Fondo de Cultura Económica.
- Han, B.-Ch. (2022) *Infocracia*. Vigo, Catro ventos.
- Heidegger, M. (1994) *Conferencias y artículos*. Barcelona, Ediciones del Serbal.
- Innerarity, D. (2025) *Una teoría crítica de la inteligencia artificial*, Barcelona, Gutenberg.
- Serrano Marín, V. (2016) *Fraudebook. Lo que la red social hace con nuestras vidas*. Madrid, Plaza y Valdés.
- Virilio, P. (1999) *La inercia polar*. Madrid, Trama.
- Virilio, P. (2005) *El ciber mundo: la política de lo peor (entrevista con Philippe Petit)*. Madrid, Cátedra

*Estudárase unha selección de fragmentos dos libros incluídos na bibliografía básica.

Bibliografía complementaria:

- Appadurai, A. (2014) "Cómo é que as historias fan xeografías: circulación e contexto nunha perspectiva global", *A trabe de ouro* nº 100, pp. 89-97.
- Bauman, Z. (2000) *Modernidad líquida*. Buenos Aires, Fondo de Cultura Económica.
- Cabrera-Altieri, D. H. (2025) "El aire y la pantalla. Sobre materialidad de la mediatización". En: Cabrera-Altieri, D. H. López-García, G.; Campos-Domínguez, E. (coords.), *Perturbaciones informativas. Desinformación y mediatización digital*. Salamanca, Comunicación Social, pp. 19-46.
- Coeckelbergh, M. (2023) *Filosofía Política De La Inteligencia Artificial*. Madrid, Cátedra.
- Eriksen, T. H. e Schober, E. (eds.) *Identity Destabilised. Living in and Overheated World*. Londres, Pluto Press, 2016.
- Berman, M. (1982) *All that's Solid Melts Into Air*. Londres, Verso.

- Calhoun, C. (1992) "The Infrastructure of Modernity. Indirect Social Relationships, Information Technology, and Social Integration" en H. Haferkamp e N. J. Smelser (eds.) *Social Change and Modernity*. Berkeley, University of California Press, pp. 205-236.
- Castro, I. (2020) "Inteligencia artificial y estupidez natural" en *LLuvia oblicua: opinión y verdad en la sociedad del conocimiento*. Valencia, Pre-textos, pp. 141-188.
- Derrida, J. e Stiegler, B. (1996) *Échographies de la télévision*. Paris, Galilée/I.N.A.
- Galimberti, U. (1999) *Psiche e Techne. L'uomo nell'età della tecnica*. Milano, Feltrinelli. (2006) "Cultura de masas e sentimento oceánico", *A trabe de ouro* nº 66, pp. 25-54.
- Jameson, F. (1991) *Postmodernism or, The Cultural Logic of Late Capitalism*. Londres, Verso.
- Liotard, J.-F. (1998) *L'inhumain*. Paris, Galilée.
- Madrid Casado (2024) *Filosofía de la Inteligencia Artificial*. Oviedo, Pentalfa.
- Nagle, Angela (2018) *Muerte a los normies. Las guerras culturales en internet que han dado lugar al ascenso de Trump y la alt-right*, Cunit, Orciny Press.
- Nancy, J.- L. (2003) *La creación del mundo o la mundialización*. Barcelona, Paidós. (2021) "De ontología en tecnología" en *La frágil piel del mundo*. Madrid, De conatus, 2021, pp. 49-81.
- Outeiriño, M. (comp.) (2011) *Globalización e imperialismo cultural*. Vigo, Galaxia.
- Pigem, J. (2023) *Técnica y totalitarismo. Digitalización, deshumanización y los anillos del poder global*. Barcelona, Fragmenta.
- Sloterdijk, P. (2001) "Técnica e xestión do mundo. Sobre o papel dos medios informativos na sociedade do mundo sincronizado", *A trabe de ouro* nº 46, pp. 65-77. (2003) *Experimentos con uno mismo. Una conversación con Carlos Oliveira*. Valencia, Pre-Textos. (2006) *Esferas III. Espumas. Esferología plural*. Madrid, Siruela.

7. OBSERVACIÓN

- O alumnado con necesidades específicas de apoio educativo e/ou discapacidade deberá poñerse en contacto co Servizo de Participación e Inclusión Universitaria (SEPIU) e enviar a solicitude de adaptacións a través do formulario dispoñible na web do SEPIU ou na secretaría virtual do alumnado. Más información no email: sepiu.santiago@usc.gal ou nos teléfonos 881 812 859/ 881 812 858
- Para calquera comunicación do docente da materia, esta realizarase por correo electrónico empregando obrigatoriamente a conta de correo rai.usc. Esta conta será necesaria para acceder a calquera dos servizos facilitados pola USC (Campus Virtual, Teams, Secretaría Virtual etc.). Non se contestará ningunha comunicación realizada desde unha conta de correo electrónico alleo á USC.
- Os traballos realizados polo alumnado deben entregarse a través da aula virtual da materia no Campus Virtual. Tan só permitiranse entregas por correo electrónico en casos de incidencias non previstas e previa comunicación ao docente da materia que debe autorizalo.

- Para os casos de realización fraudulenta de exercicios ou probas será de aplicación o recolleito na Normativa de avaliación do rendemento académico dos estudantes e de revisión de cualificacións.
- Recoméndase facer uso da linguaxe non sexista, tanto no traballo cotián de aula como nos traballos académicos, segundo as recomendacións da USC para a introdución da perspectiva de xénero na docencia.
- Non se poderá empregar o teléfono móbil ou outros dispositivos electrónicos, salvo cando se use como instrumento de traballo seguindo as indicacións dadas polo docente, responsabilizándose o alumnado das consecuencias legais e académicas que poidan derivarse dun emprego non adecuado ou legal do mesmo.
- Non está permitida a gravación de imaxes, son, etc, nas clases sen autorización previa. O alumnado e profesorado está obrigado ao cumprimento da Normativa de protección de datos preservando o dereito á intimidade e á propia imaxe do alumnado e profesorado de tal maneira que non se poden divulgar por ningún medio, incluídas redes sociais, sen autorización.
- Os materiais elaborados polos docentes están protexidos pola normativa de protección da propiedade intelectual e dereitos de autor de tal maneira que non se poden divulgar ou facer accesibles sen autorización dos autores.
- Non está permitida a gravación de imaxes, son, etc, nas clases sen autorización previa. O alumnado e profesorado está obrigado ao cumprimento da Normativa de protección de datos preservando o dereito á intimidade e á propia imaxe do alumnado e profesorado de tal maneira que non se poden divulgar por ningún medio, incluídas redes sociais, sen autorización.
- Os materiais elaborados polo docente están protexidos pola normativa de protección da propiedade intelectual e dereitos de autor de tal maneira que non se poden divulgar ou facer accesibles sen autorización do autor.